

הכנסת

חקיקה מפרת

זכויות אדם

בכנסת ה-17

דו"ח השדולה למען זכויות אדם לציון יום זכויות האדם הבינ"ל בכנסת

מגישים : ח"כ קולט אביטל, ח"כ זהבה גלאון, ח"כ דב חנין
יושבי ראש שדולת זכויות האדם בכנסת

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في إسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

רופאים לזכויות אדם - ישראל (ע"ד)
أطباء لحقوق الإنسان - إسرائيل
Physicians For Human Rights - Israel

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (עצור החשוד בעבירת ביטחון) (הוראת שעה) (תיקון), התשמ"ח – 2007

בדצמבר 2007 הוארכה הוראת השעה של חוק זה, המאפשרת שיהוי בהבאת עצור בפני שופט עד 96 שעות בנסיבות שונות, קיום דיוני מעצר שונים בהעדרו ואף הסתרת החלטות שיפוטיות שניתנו בעניינו. בנסיבות הקיימות היום בחוק¹, בתוספת הוראת השעה ניתן לעצור אדם ולחקור אותו שלושה שבועות, ללא הגנה משפטית, כאשר הוא הובא בפני שופט פעם אחת בלבד. יתרה מזאת, ניתן להאריך את מעצרו בהליך, שעצם קיומו נסתר ממנו, ולהטעות אותו באשר לבסיס המשפטי להמשך מעצרו. במצב זה, אין לעצורים דרך אפקטיבית להתנגד או לערער על המעצר, ונמנעת מהם האפשרות להתלונן על תנאי כליאה משפילים ו/או על התעללות פיזית ו/או נפשית בזמן החקירה. החשודים מוחזקים ללא יכולת לממש זכויות אדם בסיסיות, והם ככלי בידי חוקריהם.

זו רמיסה קשה ובלתי חוקתית של זכויות עצורים והליך הוגן: כך למעשה ניתן לחקור חשודים הרחק מעינו המפקחת של בית המשפט האמון להגן על זכויות העצור.

הצעת חוק הגבלת גישה לאתרי אינטרנט למבוגרים, התשס"ו-2006

הצעת חוק זו באה להגביל את הגישה של קטינים לתכנים פוגעניים באינטרנט, ובהם אתרים העוסקים במין, אלימות או הימורים. מטרת הצעת החוק היא כמובן למנוע חשיפת קטינים לתכנים מסוג זה. עם זאת, הצעת חוק זו פוגעת במספר זכויות אדם בסיסיות; בראש ובראשונה בזכות לפרטיות ולחופש הביטוי. הצעת החוק מבקשת ממבוגרים המעוניינים להיכנס לאתרים אלו להזדהות באופן פיזי (אלקטרוני או ביומטרי), דבר המצריך בקשה מפורשת של אותו האדם. צורת זיהוי זו, מביאה למצב בו המדינה מתערבת ופולשת למרחב הפרטי של אזרחיה, וכך פוגעת בהכרח ובאופן מהותי בזכותו של האדם לפרטיות. בעיה נוספת בהצעת החוק היא שההצעה אינה קובעת במפורש מהו אתר בעל תוכן פוגעני, דבר הנתון לפרשנויות רבות, ועלול לפגוע בחופש הביטוי, שכן ההחלטה בדבר חסימת אתר היא סובייקטיבית ונתונה לשיקול דעתם של פקידי המדינה.

חוק זה ימקם את ישראל ברשימה של מדינות כמו סודן, איראן, ערב הסעודית, צפון קוריאה, בורמה ועוד, בהן יש חסמים דומים על תכנים באינטרנט².

כאמור, במידה ויכנס חוק זה לספר החוקים, הוא יוביל לפגיעה בחירויות הפרט – פרטיות, בחירה חופשית וחופש ביטוי. כיום, הגבלת גישה לקטינים לאתרי אינטרנט פוגעניים יכולה להיעשות על ידי חינוך נכון ובאמצעות פתרונות טכנולוגיים שונים מהמוצע בחוק כמו תוכנות סינון וכדומה³.

הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון - איסור מצעדים ותהלוכות)

ביוני 2007, על רקע הדיון הציבורי והמחלוקת על קיום מצעד הגאווה בירושלים עברה הצעת חוק זו בקריאה טרומית. ההצעה נותנת למועצת העיר ירושלים את הסמכות למנוע קיום של מצעדים ותהלוכות ברחבי העיר "מטעמים של פגיעה בסדר הציבורי, ברגשות הציבור או מטעמי דת"⁴. הצעת חוק זו עומדת בסתירה מוחלטת לעיקרון חופש הביטוי וחופש ההפגנה לא רק כמקרה פרטי למצעד מעורר מחלוקת זה, היא מותירה פתח רחב למניעת מצעדים ותהלוכות בהתאם להשקפותיהם האישיות של חברי המועצה וראש

¹ על פי סעיף 35 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996, ניתן למנוע מעצור, החשוד בעבירת ביטחון, פגישה עם עורך דין למשך 21 ימים.

² מתוך <http://opennet.net>, אתר אקדמי המנהל מעקב אחר צנזורה וסינון מידע באינטרנט.

³ מתוך דו"ח זכויות האדם של האגודה לזכויות האזרח 2007.

⁴ כפי שצוין בהצעת החוק

העיר. חוק זה גם עומד בסתירה לעקרונות דמוקרטיים ופלורליסטיים על פיהם לאזרחי המדינה באשר הם יש את הזכות להתאסף להפגין ולצעוד בעיר בירתם.

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת), התשס"ח-2007.

הצעת חוק ממשלתית, אשר אושרה בקריאה שנייה ושלישית בנובמבר 2007 בוועדת החוקה ומשפט של הכנסת. החוק, אשר אין לו תקדים בעולם⁵, מקנה למשטרה גישה למאגרי מידע של חברות התקשורת השונות לצורך הצלה או הגנה על חיי אדם, גילוי עבירות, חקירתן או מניעתן, גילוי עבריינים והעמדתם לדין וחילוט רכוש על פי דין. המשטרה בצו בית משפט, תהיה רשאית לקבל נתונים ממאגרי בזק, ובמקרים שאינם סובלים דיחוי או לשם הצלת חיי אדם קצין משטרה רשאי לדרוש נתונים ממאגרים אלו גם ללא צו בית משפט. למרות שבהצעת החוק עצמה יש התייחסות לפגיעה בזכות הפרטיות, ובתי המשפט מחויבים לקחת בחשבון שיקולים מסוג זה, דו"ח זכויות האדם של האגודה לזכויות האזרח בישראל קובע כי החוק מהווה הפרה גסה וחמורה של הזכות לפרטיות, שכן, למעשה פרטי המאגר שיהיו בידי המשטרה יאפשרו להם לנהל מעקבים ורישומים אחר אזרחים בכל זמן נתון, לעיתים גם ללא פיקוח של הרשות השופטת.

חוק ההסדרים (תיקונים שונים)

חוק ההסדרים הוא אחד החוקים מעוררי המחלוקת בשיח הציבורי בישראל. תיקונים שונים לחוקים במסגרת חוק ההסדרים מונעים ומפרים זכויות אדם רבות. לצורך הדגמה נתייחס לפגיעות בזכות לחיים בכבוד ובזכות לבריאות שבאים לידי ביטוי בתיקונים שונים לחוק ביטוח בריאות ממלכתי ולחוק הביטוח הלאומי. בחוק ההסדרים שהועבר בכנסת הנוכחית לשנת המס 2008 עברו התיקונים הבאים:

עדכון חסר של סל הבריאות (החלטת ממשלה 2207 ס' 2(א), (ב) ו-(ג)): סעיפים אלו ממשיכים את מגמת מימון-החסר של סל שירותי הבריאות- באמצעות עדכון טכנולוגי דל והקטנת העדכון הדמוגרפי של הסל.

השתתפות הקופות במימון הסל (החלטת ממשלה 2207 ס' 3 + ס' 16(3)): הסעיף קובע הגדלה של השתתפות הקופות במימון הסל. משמעות שינוי זה קשה ביותר לציבור המבוטחים, שכן היא עשויה להביא להגדלת והרחבת תשלומי ההשתתפות של המבוטחים ע"י קופות החולים על מנת שיוכלו לממן את הגידול האמור בהשתתפותן.

הקמת קופת חולים חמישית (החלטת ממשלה 2204): הקופה החדשה אמורה לפעול "על פי עקרונות חוק ביטוח בריאות", דהיינו, כחברה ללא מטרות רווח. אולם ללא הוראות מחייבות מצד משרד הבריאות, היא עשויה להפוך לקופה המשרתת אך ורק אוכלוסיות צעירות ובעלי הכנסה גבוהה. לשם מניעת מצב זה נדרש דיון מעמיק בהליך חקיקה רגיל.

תאגוד בתי החולים הממשלתיים (החלטת ממשלה 2203): הסעיף מורה על הקמת צוות המורכב מעובדי משרדי הבריאות והאוצר והיועץ המשפטי לממשלה, שיפעל לגיבוש חקיקה שתסדיר את העברת בתי החולים הממשלתיים לחברות מנהלות. אמנם החברות אמורות להיות ציבוריות וללא מטרות רווח, אולם עד כה, הנסיון הנצבר מוכיח כי בכל פעם ששירות ממשלתי הפך לחברה ציבורית, היה זה צעד ראשון בהליך הפיכתו לחברה עסקית.

⁵ מתוך האגודה לזכויות האזרח, זכויות אדם בישראל תמונת מצב 2007.

הצעת חוק מינהל מקרקעי ישראל (תיקון – ניהול קרקעות קק"ל לטובת העם היהודי), התשס"ז-2007.

הצעת חוק זו, אשר אושרה בקריאה ראשונה ברוב גדול ביולי 2007, מותירה החכרה של קרקעות קק"ל לצורך ישוב יהודים בלבד. הצעת החוק, היא דוגמה להצעת חוק המנוגדת באופן ברור לעיקרון השוויון ולעקרונות דמוקרטיים, שכן ההצעה עומדת בסתירה מוחלטת לפסיקת בג"צ⁶ בעניין, אשר ראתה בהקצאת קרקעות של הקק"ל ליהודים בלבד דבר פסול, אפליה שעומדת בניגוד לעיקרון השוויון. הצעת חוק זו עומדת גם בניגוד לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, אשר קבע במאי 2007 כי "מינהל מקרקעי ישראל חייב לקיים את עקרון השוויון, ואסור לו להפלות על רקע של השתייכות לאומית, גם בפעילותו כמנהל אדמות שבבעלות קק"ל." הצעת החוק מתכוונת לעקוף את החלטת בג"צ תוך התעקשותה שלא לראות "בהחכרת מקרקעין של קק"ל לצורך יישוב יהודים על מקרקעין אלה הפליה פסולה"⁷, זאת על אף האמור בכל דין.

השלכות חוק זה, במידה וכנס לספר החוקים, הן חמורות; החכרת קרקעות ליהודים בלבד תיצור הפרדה על בסיס לאום במגורים, תוצאה המאפיינת משטרים לא דמוקרטיים דוגמת משטרי האפרטהייד. בכך תפגע הצעת החוק פגיעה אנושה ביסודות המבנה של המשטר הדמוקרטי והחוקתי של מדינת ישראל ובערכים מהותיים של משטר זה.

הצעת-חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) (תיקון מס. 2), התשס"ז 2007

חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת השעה) הועבר בשנת 2003 ביוזמת הממשלה. בדצמבר 2006 עבר בקריאה ראשונה תיקון לחוק המציע להעריכו בשנתיים נוספות. עיקר תכליתו של החוק היא למנוע מבני זוג פלסטינים של אזרחים ישראלים קבלת מעמד בישראל. מטבע הדברים, הפגיעה העיקרית של החוק היא במיעוט הערבי בישראל, המקיים קשרי משפחה ונישואין עם הציבור הפלסטיני שבשטחים. החוק פוגע גם בשכבות אוכלוסייה נוספות ויצר ציבור נכבד השווה בישראל משולל זכויות, ומהווה פגיעה בזכות לשוויון, בזכות היסוד לחיי משפחה, בזכות לחיים בכבוד, ואף בזכות לבריאות.

יצוין שגם לאחר השינוי בחוק האזרחות נמשכת הקמת מערכות נישואין בין ישראלים ובין תושבות⁸ הרשות ומדינות אחרות: נשים אלו ממשיכות להינשא לאזרחי ותושבי ישראל, לגדל עימם את ילדיהם המשותפים ולחיות את חייהן בישראל. ואולם, החוק מונע מהן זכויות סוציאליות, ובראשן ביטוח רפואי ובכך, מציב מול הבחירה הבלתי האפשרית: האם להמשיך לחיות עם משפחתן ולגדל ילדיהן או האם לעזוב את המשפחה על מנת להציע לעצמן זכויות בסיסיות, כגון בריאות? בכל דרך בה ילכו, הן צפויות למסכת ייסורים ופגיעה אנושה בזכויותיהן ובחיהן.

טענת הממשלה היא שיש צורך לערוך בדיקות מדוקדקות של המבקשים לרכוש מעמד בישראל, כדי למנוע ניצול לרעה של הליכי רכישת המעמד על-ידי שוהים שלא כדין, אך הממשלה לא הציגה נתונים של ממש המצביעים על תופעה כזו. יתרה מזאת, בדיקות דקדקניות ככל שיהיו אינן מחייבות יציאה מהארץ, תוך הפרדת בני זוג זה מזה והורים מילדיהם.

החמרה נוספת ביחס כלפי מהגרים שאינם יהודים באה לידי ביטוי בהצעת חוק שהממשלה מבקשת לקדם, על-פיה מי ששהו בישראל שלא כדין לא יוכלו לרכוש מעמד בישראל אלא לאחר "תקופת צינון" בת מספר שנים מחוץ למדינה. הצעת החוק עתידה לפגוע בזכות לחיי משפחה ובזכות לשוויון של רבים: בני זוג של אזרחים ושל תושבים ישראלים; הורים לקטינים ישראלים; ילדים קטינים והורים קשישים של אזרחים ושל תושבים ישראלים; תושבים בדואים ילידי הנגב אשר מעמדם בישראל לא הוסדר מעולם; מבקשי מקלט מדיני; נשים קורבנות סחר ועוד.

⁶ בג"צ 6698/95 קענדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח', פ"ד תד (1) 258.

⁷ מתוך הצעת החוק

⁸ ההתייחסות לנשים כנפגעות העיקריות של החוק נעשית מכיוון שעקב נורמות תרבותיות וחברתיות ניתן להניח שרבות הנשים אשר נישאות לישראלים ומהגרות למדינתם, מאשר הגברים הנישאים לישראליות ומהגרים לישראל.

הצ"ח שהייה שלא כדיון (איסור סיוע) (תיקון מס' 10), התשס"ז-2007 - איסור הסעה של תושבי שטחים

הצעת חוק זו מטילה על הנהג המסיע את נטל ההוכחה כי לא ידע שהוא מסיע שוהה בלתי חוקי (להלן שב"ח), וזאת אם ידע שהאדם שאותו הוא מסיע הנו תושב זר. עצם האיסור על אדם להסיע אדם אחר בתוך תחומי מדינת ישראל על סמך זהותו של מי שהוא מסיע מעורר בעיות קשות מנקודת המבט של זכויות אדם: על פי ההצעה יידרש המסיע למעשה לבצע בדיקה בעלת אופי בטחוני של אדם הנכנס לרכבו, דרישה לא ראויה במדינה דמוקרטית – הפרטת תפקיד המשטרה והטלתה על אדם פרטי, שאינו מוכשר ומיומן במילוי משימות ביטחוניות. יתרה מזו, צפוי שגם נוסעים, בעיקר יהודים וערבים בעלי חזות מזרחית, יתבקשו להציג תעודות זהות וייתקלו באפליה ובסירוב מצד נהגי תחבורה ציבורית על-פי מוצאם ועל-פי מראיתם. הממשלה לא הציגה נתונים או בסיס עובדתי לתמיכה בטענתה שהסעת אנשים בתוך ישראל ממקום למקום תורמת לפיגועים באופן מיוחד, או שאיסור זה עשוי להיות כלי אפקטיבי למניעת פיגועים. כמו כן, אין לקבל את הנחת היסוד המפלה שכל אדם מהשטחים שנמצא בישראל ללא אישור הוא בבחינת מחבל. בישראל שוהים בכל רגע נתון רבים ללא אישור, והם אינם מחבלים. זהו הרוב המכריע של תושבי השטחים השוהים בישראל.

חוק מרשם האוכלוסין (תיקון מס' 9) (מסירת פרטי רישום לגוף הפועל על פי חיקוק) התשס"ז-2007

בשנת 2007 העבירה הממשלה תיקון זה לחוק מרשם האוכלוסין כחוק עוקף בג"צ⁹ משנת 2004, אשר קבע כי הגישה הישירה שקיבלו הבנקים למסופי משרד הפנים איננו חוקי מכיוון שהוא פוגע בחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981. על-פי החוק, כפי שצוין בפסק הדין "מסירת מידע מאת גוף ציבורי אסורה, זולת אם המידע פורסם לרבים ע"פ סמכות כדיון, או הועמד לעיון ע"פ סמכות כדיון, או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה". החוק קובע כי משרד הפנים רשאי למסור לגופים שונים, פרטיים וציבוריים, פרטים שונים ללא צורך ביידוע הציבור. זאת, בין היתר, ע"י התחברות ישירה למסוף של משרד הפנים. חוק זה פוגע בזכותם של אזרחי מדינת ישראל ותושביה לפרטיות. העברת מידע לגופים פרטיים מסוכנת ביותר, שכן גופים אלו אינם תמיד פועלים על סמך שיקולים של טובת הציבור.

העובדה כי מודבר בחוק עוקף בג"ץ מסוכנת בפני עצמה ופוגעת בעקרונות הדמוקרטיים של מדינת ישראל. הצעות שונות לשינוי נוסח החוק אשר מקלות את הפגיעה בזכות לפרטיות (כמו יידוע הציבור בדבר הגופים אליהם מועברים הפרטים), נדחו מעל שולחן הכנסת ה-17, וכך, החוק אינו מגן בצורה מספקת על זכותם של האזרחים והתושבים לפרטיות.

הצעת חוק העונשין (תיקונים שונים) תשס"ז-2007

מדובר בארבעה הצעות דומות לתיקונים בחוק: (1) הגנה כנגד כניסה והתפרצות, (2) הגנה עצמית מפני פורץ, (3) הגנת בית מגורים ומשק חקלאי (פ/17/1996) (4) הגנת בית מגורים ומשק חקלאי (פ/17/2016). כל אלו, אשר הוגשו במקביל, הועלו בעקבות מקרה שאירע ב-13.1.07 בו ירה החקלאי שי דרומי, בפורצים שנכנסו לחוותו, וגרם למותו של אחד מהם ולפציעתו של השני. תיקונים אלו המוצעים לחוק העונשין מבקש להסדיר מצב מסוג זה ומבקשים לפטור מאחריות פלילית אדם אשר פעל להדוף פריצה לביתו.

תיקון זה טומן בחובו סכנה משמעותית לפגיעה בזכות האדם הבסיסית ביותר: הזכות לחיים. קבלת התיקון לחוק עלולה לבסס נורמה פסולה ומסוכנת של הקבלה מלאה בין הזכות לרכוש והזכות לחיים. מציעי

⁹ בג"צ 8070/98 האגודה לזכויות האזרח נ' שר הפנים.

התיקונים שואפים להעניק הגנה מלאה על אדם הנחשף לניסיון חדירה לקניינו ומכשירה אף את השימוש בכוח קטלני לשם כך. התיקון לחוק יוצר דה-פקטו עונש מוות ללא משפט על עבירת רכוש ונותן את סמכות גזירת הדין בידי אזרחים ולא בידי רשויות החוק. יוזמי התיקון מבקשים בדרך עקומה לספק מענה לאזלת ידה של המשטרה בהגנה על אזרחי המדינה ובכך הם מרוקנים מתוכן את תפקידם של גורמי אכיפת החוק ומערכת השיפוט.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון- שלילת מועמדות מאדם שביקר במדינת אויב ללא היתר) ; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – פקיעת כהונה של חבר הכנסת)

ביום ה-7 למאי 2007 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לתיקון חוק יסוד: הכנסת, לפיה "יראו ביקור ללא היתר במדינת אויב כתמיכה במאבק מזוין כנגד מדינת ישראל"¹⁰ וכפועל יוצא מכך, המבקרים במדינות אלו לא יוכלו להציג מועמדותם לכנסת. בדברי ההסבר המצורפים לחוק מציעים לקבוע כי ביקור כזה עלול להוות סיכון ממשי למדינת ישראל ולתושביה. סעיף 24 באמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, אותה אשררה ישראל בשנת 1991 קובע כי זכותו של כל אזרח "להצביע ולהיבחר בבחירות-אמת המתקיימות מזמן לזמן, תוך מתן זכות בחירה כללית ושווה..."¹¹ חוק זה מונע מאזרחים שונים להציע עצמם כמועמדים לכנסת (עיקרם ערבים, להם יש קשרים שונים – קשרי משפחה ועוד- עם המדינות הסובבות את ישראל) ויוצר אפליה בפועל. כמו כן נוגד החוק חירויות רבות ומונע את האפשרות מאזרחים להתמודד בבחירות כשווים ולהשפיע על עיצוב עתיד המדינה.

ב-26 לנובמבר 2007, הוגשה הצעת חוק נוספת המהווה תיקון לחוק זה, והיא מציעה להדיח חברי כנסת אשר שוללים את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הצעת החוק פוגעת בחופש הביטוי ובחופש המחשבה של נבחרי הציבור אשר לא בהכרח מסכימים עם הגדרות אלו, או שמבטאים דעות העלולות להתפרש כביטוי לשלילת קיומה של מדינת ישראל על-פי העקרונות האמורים.

הצעת חוק האזרחות (תיקון – הצהרת אמונים), התשס"ח-2007

הצעת החוק מוסיפה תנאי נוסף בבקשת אדם לקבלת אזרחות בישראל. יחד עם התנאים הנוכחים, יצטרך אדם להצהיר הצהרת אמונים למדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית והתחייבות לשרת בצבא, כתנאי לקבלת אזרחות. על האזרח יהיה להצהיר: "אני מתחייב להיות נאמן למדינת ישראל כמדינה יהודית, ציונית ודמוקרטית, לסמליה ולערכיה, ולשרת את המדינה, ככל שאדרש לכך, בשירות צבאי, או בשירות חלופי, כפי שייקבע בחוק". בנוסף, הצעת החוק מסמיכה את שר הפנים לבטל אזרחותו של אדם שאינו מקיים את חובתו לשרת בצבא. התניות מסוג זה לצורך קבלת אזרחות מהווה פגיעה חמורה בזכויות אזרחיות בסיסיות, והנם מהווים פגיעה בחופש המחשבה וחופש הביטוי. חשוב לציין כי אופייה של המדינה, במדינה דמוקרטית ומתוקנת, מעוצב על ידי כלל האזרחים באמצעות שיח ציבורי, לפיכך אין לשלול את זכותם של אזרחים להתבטא אפילו בצורה השוללת את העקרונות הבסיסיים של מדינת ישראל. הצהרה מסוג זה מחייבת אדם המבקש אזרחות להצהיר הצהרות שאין בהכרח שותף להם. אין לצפות כי אזרחים שאינם יהודים (או אזרחים יהודים בעלי השקפת עולם השוללת את המדינה כיהודית), ישבעו אמונים למדינה וירגישו זיקה לסמליה וערכיה.

¹⁰ מתוך הצעת החוק

¹¹ מתוך ארגון האומות המאוחדות, "אמנה בינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות", ניו-יורק 1966.

הצעת חוק האזרחות (תיקון - הסמכות לביטול אזרחות בגין מעשה של הפרת אמונים), התשס"ו-2006

הצעת חוק זו, אשר עברה בקריאה ראשונה באוקטובר 2007, מורה על שלילת אזרחות בגין הפרת אמונים, לרבות יציאה מישראל שלא כדין למדינות המוגדרות "עוינות" לישראל וקבלת מעמד של תושבות קבע או אזרחות במדינות אלו. בנוסף, הצעת החוק קובעת כי בית המשפט יכול להורות על ביטול אזרחותם הישראלית של ילדים קטינים של אדם אשר נשללה ממנו אזרחותו תחת הסמכות של חוק זה. בהצעת החוק לא מוגדר מהו מעשה של הפרת אמונים (פרט לביקור במדינות אויב) וכך, כל הצהרה פוליטית או פעילות למען הדמוקרטיה וזכויות אדם יכולים להתפרש כמעשה של הפרת אמונים למדינה. חוק זה הוא חוק גזעני נוסף, שכמו החוק הקודם, מכוון במיוחד כנגד האוכלוסייה הערבית בישראל, אשר חלקם מנהלים קשרים (ולעיתים אף קשרי משפחה) עם אנשים במדינות אלו ומטבע הדברים ירגישו אליהן זיקה. חירויות פרט רבות נשללות בהצעת חוק זו.

הצעת חוק חנינה בעניין תוכנית ההתנתקות, התשס"ז-2007

הצעת החוק אושרה טרומית ביולי 2007 בתמיכת 34 חברי כנסת מסיעות שונות ועניינה הענקת חנינה או הפסקת הליכים לחשודים או מורשעים בעבירות שנעשו ממניעים של התנגדות לתוכנית ההתנתקות מרצועת עזה. כל זאת במידה ובביצוע העבירה לא היוותה סכנה ממשית לחיי אדם. חוק זה פוגע פגיעה קשה בעקרונות הדמוקרטיים של שוויון האזרחים בפני החוק. במציאות הפוליטית הסבוכה של מדינות ישראל, מדי יום נעשות עבירות מסיבות אידיאולוגיות בפעולות התנגדות למהלכים ותהליכים המתרחשים במדינה (החל בפעילי שמאל המוחים נגד גדר הפרדה וכלה בדתיים שפועלים נגד מצעד הגאווה בירושלים), אשר נעשים באמונה מוחלטת בצדקת דרכם. חנינה להתנגדות במאבק אחד זו פעולה מפלה, אשר נותנת אישור על ידי המדינה להתנגדות של קבוצה אידיאולוגית מסוימת במאבק ספציפי והיא מהווה ביזוי לשלטון החוק בישראל, שכן, היא חותרת תחת העיקרון של שוויון בפני החוק, שכן על רשויות אכיפת החוק לבחון חוקיותן של פעולות מחאה באופן ניטרלי, ללא קשר לתוכן או לעמדות הפוליטיות הספציפיות, העומדות ביסודן. אין ספק כי מהלך ההתנתקות היה שנוי במחלוקת ויצר קרע בעם שיש לאחותו. עם זאת, למערכת הפוליטית אסור שתהיה השפעה על שלטון החוק. במקרים כאלו, עלול להיווצר מצב שמידת ההגנה הניתנת בישראל לחופש הביטוי וההפגנה תהא תלויה בכוח הפוליטי של קבוצה זו או אחרת ולא במערכת חוק הוגנת.

בעיה נוספת העלולה להתעורר היא במידה ויתרחשו מהלכים דומים להתנתקות בעתיד. הצעת חוק זו עלולה לעודד אנשים לעבור על החוק תוך כדי ההתנגדות למהלך, בידיעה כי לא ינקטו כלפיהם הליכים פלילים כלשהם.